

Personally Covered or Communal Sacrifice?

How Late can you Daven Mincha on Erev Shabbat?

A] Introduction # 1: If you already "Accepted Shabbat"

שולחן ערוך [אוי"ח רס"ג/טו] - מי ששהה להתפלל מנחה בע"ש עד שקבלו הקהל שבת, לא יתפלל מנחה באותה בהכ"נ אלא ילך חוץ לאותו בהכ"נ ויתפלל תפלה * של חול, והוא שלא קבל שבת עמהם, אבל אם ענה וקבל שבת עמהם אינו יכול להתפלל תפלת חול, אלא יתפלל ערבית שתיים.

הסבר המשנה ברורה [שם ס"ז] - היינו שענה ברכו ועשהו בעצמו קודש בעניית ברכו ואיך יעשנה אח"כ חול ומשו"ה לית ליה תקנתא :

B] Introduction # 2; Is there a "Tosefet Shabbat"/Diminishing from Friday for the sake of Shabbat

מסכת ראש השנה דף ט; דמוסיפין מחול על קדש מנלן?...ורבי ישמעאל...נפקא ליה מדתניא: "וענייתם את נפשיכם בתשעה", יכול בתשעה? תלמוד לומר "בערב" - אי בערב יכול משתחשף? תלמוד לומר "בתשעה". הא כיצד? מתחיל ומתענה מבעוד יום. מלמד שמוסיפין מחול על קדש¹.... אין לי אלא יום הכפורים, שבתות מנין? תלמוד לומר "תשבתו". ימים טובים מנין? - תלמוד לומר "שבתכם". הא כיצד? כל מקום שיש בו שבות - מוסיפין מחול על קדש. ...

<p>שולחן ערוך [אוי"ח רס"א/ב] - ג"א שצריך להוסיף מחול על הקודש... ובלבד שיוסיף איזה זמן שיהיה וודאי יום מחול על הקודש.</p> <p>בית יוסף [שם ב] - ותימא אמאי שבק סברת הרא"ש דאית ליה תוספת לשבת? ועוד שהרי כתב בסימן תר"ח גבי יום הכפורים שצריך להוסיף מחול על הקודש בין באיסור אכילה בין בעשיית מלאכה, וזה כדברי הרא"ש, דאילו לדברי הרמב"ם = אין צריך להוסיף מחול על הקודש אלא באיסור אכילה בלבד אבל לא באיסור מלאכה. והוי יודע שדעת הרי"ף (יומא ב:) כהרא"ש, וכתב הרב המגיד בפרק אי מהלכות שביתת עשור (סוף ה"ו) שכן דעת שאר מפרשים.</p> <p>ביאור הלכה [שם ד"ה י"א שצריך] - ובא"ר כתב דלענין דינא נקטינן כה"י"א הזה משום דכל הראשונים סוברין כן...וכן בשו"ע לקמן בסימן רצ"ג ס"ב סתם כה"י"א הזה²... אם יסברו כדעת הרי"ף ושאר הראשונים שצריך תוספת.... ויהיה בזה לדידהו חששא דאורייתא³.</p>	<p>בית יוסף [שם ב] - והרמב"ם בפרק ה' לא הזכיר דין תוספת זה, וכתב הרב המגיד בפרק אי מהלכות שביתת עשור (ה"ו) דטעמא משום דלית ליה תוספת דבר תורה אלא לעינוי יום הכפורים לבד...ומשמע לי...דמדרבנן נמי לית ליה תוספת, דאם לא כן לא היה לו להשמיטו. ורבינו שהשמיט דין התוספת נראה דסבירא ליה כהרמב"ם דלית ליה תוספת לשבת. ותימא אמאי שבק סברת הרא"ש דאית ליה תוספת לשבת ועוד שהרי כתב בסימן תר"ח גבי יום הכפורים שצריך להוסיף מחול על הקודש בין באיסור אכילה בין בעשיית מלאכה וזה כדברי הרא"ש דאילו לדברי הרמב"ם אין צריך להוסיף מחול על הקודש אלא באיסור אכילה בלבד אבל לא באיסור מלאכה. והוי יודע שדעת הרי"ף (יומא ב:) כהרא"ש, וכתב הרב המגיד בפרק אי מהלכות שביתת עשור (סוף ה"ו) שכן דעת שאר מפרשים</p> <p>ביאור הלכה [שם ד"ה י"א שצריך] - נקטו בלשון "י"א" משום דהרמב"ם חולק ע"ז... ועיין בבאור הגר"א שפוסק כהרמב"ם...</p>
--	--

C] Mincha on Friday won't finish till after שקיעה/Sunset

<p>שו"ת ציץ אליעזר [יג/מב] - יחיד שקיבל עליו בע"ש את השבת ולאחר מיכן נזכר שלא התפלל עוד מנחה.... דחזי הוית בס' פתח הדביר על או"ח אות י"א וכה"ח אות צ"ו שמביאים בשם ספר זרע אמת ח"ג סי' כ"ז שפסק בכזאת, דמי שהתפלל מנחה ביחיד בע"ש חוה"מ בעוד היום גדול וקיבל שבת ביחיד באמירת לכה דודי ומזמור שיר ליום השבת ואח"כ נזכר שלא אמר יעלה ויבוא במנחה, דיחזור ויתפלל מנחה של חול ויזכיר בה יעלה ויבוא ע"ש. ולא הסבירו לנו בדבריהם מדוע שזה לא עומד בסתירה נגד דין השו"ע בסי' רס"ג הנ"ל... וחשבתי מד"ע שאולי הוא זה מפני</p>	<p>שמירת שבת כהלכתה [פרק מ"ה] - המתפלל תפילת מנחה בציבור, ישתדל שיתפללו מבעוד מועד, דהיינו שאפשר יהא לקבל את השבת לפחות זמן מועט לפני השקיעה. ואם הוא רואה שאין דבריו נשמעים, כלומר שהציבור עתיד לסיים את תפילת מנחה בלחש רק עם</p>
--	--

¹הסתייגות: **מסכת יומא דף פא עמוד א** - על עיצומו של יום - ענוש כרת, ואינו ענוש כרת על תוספת מלאכה.

² **שולחן ערוך** [רצ"ג/ב] - צריך לזוהר מלעשות מלאכה עד שיראו ג' כוכבים קטנים, ולא יהיו מפוזרים אלא רצופים. **מ"ב** [שם ה] - אלא רצופים; **משום תוספת שבת**. וה"ה כשרואה ג' כוכבים קטנים שאינם רצופים וממתין מעט אחרי כן מותר לעשות מלאכה **דעיקר טעם הרצופין משום תוספת** וכיון שהמתין מעט הרי הוסיף [דגול מרבה]:

³ לתוס' [כתובות מ"ז. ד"ה "דמסר"/[חידושי הרא"ה [ברכות כ"ז:]: אר"ז [הל' ער"ש י"ד] מדאור', לאר"ז בשם ר"ת מדרבנן.

השקיעה או אפילו אחריה-מוטב שיתפלל ביחידות ויקבל את השבת לפני השקיעה מאשר לבטל מצות תוספת שבת.

הסבר [הערה כ"ו שם]-

- 1) שלפי רוב הפוסקים תוספת שבת דאורייתא...
- 2) וגם משום תפילת מנחה, עיין סי' רל"ג במ"ב ס"ק י"ד⁴ דמוטב להתפלל בזמנה ביחידות מלהתפלל בציבור אחרי שקיעת החמה.

• **משנה ברורה** [רמ"א]-דהיינו עד צאת הכוכבים; לא דוקא, ...ודע דאף שמהמחבר והרמ"א משמע... מותר להתפלל מנחה אפי' אחר שקיעה עד סמוך לצ"ה, יש פוסקים רבים שחולקים בזה ודעתם שתפלת המנחה הוא רק קודם שקיעת החמה, ולכן לכתחלה צריך כל אדם ליזהר להתפלל קודם שקיעת החמה דוקא... ומוטב להתפלל בזמנה ביחידות מלהתפלל אח"כ בצבור... אבל לכתחלה בודאי אין לאחר זמן המנחה עד אחר שקיעה וכ"ש שיש ליזהר מאד שלא לאחר עד סמוך לצאת הכוכבים וכבר אחז"ל במערבא לייטי אמאן דמצלי עם דמדומי חמה דלמא מטרפא ליה שעתא:

שבעובדא דהזר"א היה שקיבל שבת ביחיד ואילו בדין השו"ע המדובר כשקיבל שבת עם הציבור, ושזה בדומה למה שמצינו במג"א בסי' רס"א סק"ז שמחלק בין יחיד המקבל עליו שבת לבין ציבור שקיבלו עליהם שבת שאזי יותר חמור מפני דחל עליהם שבת בע"כ... והזרע אמת שם מתחילה בא עלה לחלק בין קבלת שבת ע"י עניית ברכו לבין קבלת שבת ע"י אמירת מזמור שיר ליוה"ש ולומר דדוקא בעניית ברכו חשוב קבלה גמורה לענין זה אבל בלא קיבל שבת רק באמירת מזמור שיר ליוה"ש יכול שפיר להתפלל מנחה... ולאחר מיכן מוסיף הזר"א עוד לחלק, וכפי שעלה על דעתי מראש, בין יחיד לציבור... ולמי שקיבל שבת קודם הציבור לא מיחזי כ"כ זילזול שבת דלא מיפרסמא כ"כ, וכי דין יחיד שקיבל שבת מדעתו קודם

הציבור כדין היה עם הציבור ולא ענה עמהם... וזהו שדייק השו"ע לאשמעי' דין זה דמתפלל ערבית שתים דוקא במי שקיבל עם הציבור וענה עמהם... והוא הטעם דדינא הכי גם ביחיד שקיבל שבת קודם הציבור ולא התפלל מנחה, דמתפלל מנחה של חול... וקצת ראייה יש להביא לכך ממה שמצינו בט"ז באו"ח סי' ת"ר לגבי קהל שבא להם שופר בסוף יום ב' דר"ה שהיה בימים ה' ו' ובשעה שבא השופר כבר התפלל של שבת ופסק דהו"ל קבלה בטעות, ושאין קבלת שבת מועיל לבטל מצוה בזמנה ע"ש באריכות.

[וכ"פ הילקוט יוסף רס"ז/ג]

- **שולחן ערוך** [הלכות תפלת המנחה, או"ח רל"ג/א]-...עד הלילה לרבנן, ... שאם עושה כרבנן ומתפלל מנחה עד הלילה, שוב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה... ועכשיו שנהגו להתפלל תפלת מנחה עד הלילה, אין להתפלל תפלת ערבית קודם שקיעת החמה; הגה: ולדין במדינות אלו שנהגין להתפלל ערבית מפלג המנחה, אין לו להתפלל מנחה אחר כך; ובדיעבד או בשעת הדחק, יצא אם מתפלל מנחה עד הלילה דהיינו עד צאת הכוכבים.
- **משנה ברורה** [רמ"א]-דהיינו עד צאת הכוכבים; ...ודע דאף שמהמחבר והרמ"א משמע... מותר להתפלל מנחה אפי' אחר שקיעה עד סמוך לצ"ה [שלטי גבורים ולבוש ול"ח והגר"א בסימן רס"א... וגם בספר סדר זמנים החזיק בשיטה זו ועיין שם שיישב כל הקושיות שהקשה בשאגת אריה על שיטה זו ובאר דלשיטת הגר"א מישב הכל]... ובדיעבד יוכל לסמוך על דעת המקילים להתפלל אחר שקיעה עד רבע שעה קודם צה"כ.
- **שו"ת יביע אומר** [ז"ל/ז]- ומ"מ לכתחלה מצוה מן המובחר להתפלל בצבור תפלת המנחה לחש וחזרה קודם שקיעת החמה... ומ"מ אם התמהמה ולא התפללו מנחה עד ששקעה החמה, כגון שהמתינו עד שיהיה מנין להתפלל בצבור, שפיר דמי להתפלל מנחה גם אחר שקיעה, במשך כל זמן בין השמשות, תפלת לחש וחזרה

D] Similar Case; Lit Shabbat Candles before Davening Mincha

שולחן ערוך [או"ח רס"ג/א]- **הגה**: והמנהג שאותה אשה המדלקת מקבלת שבת בהדלקה,

<p>משנה ברורה [שם מ"ג] בשם המשאת בנימין והמג"א - ותתפלל מנחה תחלה דהואיל דכבר קבלה שבת שוב א"א להתפלל תפלה של חול. ובשאינן שהות לזה יותר טוב שתתפלל ערבית</p>	<p>שו"ת יביע אומר [ז"ל/ז]- ודע, שאף בערב שבת שיש מצוה להוסיף מחול על הקודש...מכל מקום לענין תפלת מנחה בבין השמשות, (1) יש לסמוך על הספק ספקא הנ"ל, לומר שגם לאחר שקיעת החמה נחשב עדיין יום, ורשאים להתפלל מנחה לחש וחזרה, בתוך שלש עשרה דקות וחצי, (2) שהרי עיקר מצות תוספת הוא הפרישה ממלאכה, ואין צורך לומר בפירוש שמקבל עליו תוספת שבת...שכל שפורש ממלאכה בכונה מקיים מצות תוספת. (3) וכ"כ הגר"ז בש"ע (בקונט' אחרון סימן רסא סק"ג) שגם מי שלא קיבל שבת בפירוש הרי מקובל ועומד הוא מהר סיני, ואעפ"כ הותרו השבותים בבין השמשות. ע"ש. וא"כ ה"ה שהותר ביה"ש לתפלת מנחה שהיא מדרבנן. ...ועינינו הרואות שהמנהג בכמה בתי כנסת בירושלים אין נזהרים לסיים החזרה של מנחה קודם שקיעת החמה, אלא פעמים רבות נמשכת בתוך זמן בין השמשות, ומקבלים השבת באמירת בואי כלה ומזמור שיר ליום השבת, בתוך זמן ביה"ש. ויש להם על מה שיסמוכו. ... והנה גם בשו"ת זכרון יוסף (סימן מח) העלה דבדיעבד שכבר הדליקה הנרות יכולה להתפלל מנחה לאחר מכן.... וכן העלתי בספרי לוי' חן (סימן ו), ושלא כהמשנה ברורה (בס"ק מג) שכתב, שאם אין לה שהות להתפלל מנחה קודם ההדלקה, תדליק, ותתפלל ערבית שתיים של שבת, שאין דבריו מוכרחים, והעיקר כדברי האחרונים הנ"ל. ועל צד היותר טוב תעשה תנאי קודם ההדלקה שאינה רוצה לקבל עליה שבת בהדלקתה, דבכה"ג יש לסמוך על האומרים דמהני תנאי שאינה מקבלת שבת, כיון דאעיקרא רוב הפוסקים ס"ל שאין קבלת שבת תלויה בהדלקת הנרות, ודלא כבה"ג, וכן דעת מרן.</p>
--	---

E] Explanation ; What is the nature/Image of Tosefet Shabbat?

מסכת מועד קטן דף ג עמוד ב: "יכול ילקה על תוספת ראש השנה דאתיא מבחריש ובקציר תשבת..."

<p>תוספות [ר"ה שם, ד"ה יכול]- ואם תאמר מלקות מנלן=והלא לא כתיב בתוספת לאו אלא עשה גרידא "בחריש ובקציר תשבות"? איכא למימר דמבחריש ובקציר מפקינן דצריך תוספת כלומר שהשביעית מתחלת משנה הששית וכל דין שביעית יהיה לששית...וא"כ הוא כשביעית.</p>	<p>תוספות כתובות דף מז עמוד א - אע"ג דאמר במו"ק (ח:) "ושמחת בחגך ולא באשתך דאין נושאינן נשים בחולו של מועד משום דאין מערבין שמחה בשמחה"...איכא למימר דהכא איירי שעה אחת לפני יו"ט שהוא כיו"ט לענין מלאכה דתוספת דאורייתא ובטילה באותה שעה מן המלאכה ... רמב"ם הלכות שבת פרק כט הלכה יא - יש לו לאדם לקדש על הכוס ערב שבת מבעוד יום אף על פי שלא נכנסה השבת...שמצות זכירה לאמרה בין בשעת כניסתו ויציאיתו בין קודם לשעה זו במעט.</p>
<p>המשנה ברורה [רסז/ה]-דכיון דקבל עליו שבת, והוסיף מחול על הקודש נחשב כשבת לענין זה דיכול לקדש ולאכול מיד ויוכל לגמור סעודתו מבע"י.</p>	<p>המשנה ברורה [סז]- ויש חולקין וסוברין שיזהר למשוך סעודתו עד הלילה ויאכל כזית בלילה, וטעמם דכיון דהג' סעודות...בעינן שיקיים אותם ביום שבת עצמו ולכתחלה נכון לחוש לדבריהם:</p>

ט"ז תרס"ח/א- "Early" Yom Tov on Shmini Atzeret - Ramification # 1-

<p>ואף שאין משיבין הארי לאחר מותו, וק"ו בשועל כמוני, מ"מ אחוה דעתי שדברי הרב מאד תמוהין ואין הדעת של ע"ד סובלן, דלמה גזר תענית בחנם משעת כניסת ש"ע שהוא מבע"י...דתוספת מחול על הקודש הוא דאורייתא...זודאי מי שמוסיף מחול על הקודש הוא עושה ע"פ צווי תורתנו= כבר חלף והלך ממנו חובת היום מה שהיה עליו קודם זה, והוה כמו בלילה ומחר ממש...בשעה שקיבל קדושת י"ט של ש"ע שבו סותר מצות סוכה ויש לו יכולת לעשות כן פשיטא שתכף נכנס לגדר "יתובי יתבי" ברוכי לא מברכי' והוה כמו בלילה דהפה הקדוש יתעלה ב"ה שצוה עליו מצוה סוכה ביום ההוא הוא הפה הקדוש שהתיר לו אחר שקיבל עליו ש"ע... כנלע"ד ברור:</p>	<p>כתב רש"ל בתשובה שראה הג"ה בשם מהר"ר טעביל שלא היה אוכל בכניסי יום ש"ע עד הלילה דא"כ הי' צריך לברך לישב בסוכה כיון דעדיין יום הוא... דסתרי אהדדי שאם אמר "לישב בסוכה" = חול הוא וקידוש למה הוא בא, ואם י"ט הוא "לישב בסוכה" למה היא בא... ולכן איסור גדול הוא למי שמקדש קודם הלילה כו' עכ"ל</p>
--	---

ט"ז רצ"א/ו- Early Shabbat meal - Ramification # 2-

<p>ול"נ כיון דתוסי מחול על הקדש הוא דאורייתא ע"כ יצא שפיר אפי' גמר קודם לילה</p>	<p>ורש"ל נהג שלא אכל בליל שבת עד הלילה</p>
--	--